

Мар'яна ВИКЛЮК

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЇЇ СКЛАДОВІ

Розглянуто наукові підходи трактування суті податкової безпеки. Проведено морфологічний аналіз досліджуваної дефініції. Обґрунтовано основні характеристики податкової безпеки.

Проведення широкомасштабної реформи у сфері оподаткування із прийняттям Податкового кодексу повинно сприяти значним економічним перетворенням в державі. Головною метою такої реформи має стати підвищення та забезпечення ефективності податкового регулювання, основними критеріями якого є збільшення доходів централізованих грошових фондів, зменшення податкового тиску на платників податків, спрощення процедури їх адміністрування тощо. Обов'язковою умовою досягнення зазначених цілей є належно функціонуюча система податкової безпеки, економіко-правова форма якої має забезпечити створення державою умови для взаємодії інтересів особистості, підприємницьких структур й держави, упровадження принципу взаємної відповідальності суб'єктів оподаткування.

Ключові напрямки реалізації зазначених податкових реформ передбачені Програмою економічних реформ Президента України на 2010–2014 рр. “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, що спрямована на виконання таких двох завдань: повне використання стимулюючої функції податків та ліквідація умов існування тіньового сектору економіки через зменшення податкових ставок (єдиний соціальний внесок, ПДВ) та встановлення про-

гресивної шкали податку на доходи фізичних осіб, анулювання пільгового оподаткування для спецрежимів. Запропоновані зміни у податковій системі дозволять усунути структурні диспропорції в економіці [1], а за визначених умов та їх дотримання – забезпечити належний рівень податкової безпеки.

Декларовані зміни в економіці спонукали до того, що протягом останніх років інтерес вітчизняних і зарубіжних науковців до вивчення фундаментальних засад податкової безпеки набуває неабиякого розвитку. Це зумовлене тим, що її рівень відображає в цілому ефективність податкової системи, визначає синхронність бюджетних надходжень і баланс інтересів держави, суб'єктів господарювання і суспільства в процесі їх економічного відтворення. Досліджувана проблематика відображена в працях вітчизняних науковців О. Баранецької, Ю. Бережної, Т. Єфименко, Ю. Іванова, В. Іщенко, В. Матвєєвої, В. Мартинюка, Є. Медведкіної, Ю. Полянської, А. Соколовської, Н. Прокopenко, а також зарубіжних: Б. Воронцова, В. Коробова, М. Скворцової, І. Темофєєвої, Д. Тихонова, А. Цвілій-Букланової та ін.

Надаючи високу оцінку їх доробкам, необхідно зауважити, що податкова безпека є достатньо новою економічною категорією у наукових колах і державному управлінні, а трактування її суті є неоднозначним. Відпо-

відно зазначене й актуалізує необхідність виконання досліджень з метою систематизації існуючих теоретичних положень та їх удосконалення на основі об'єктивності функціонування законів податкової системи держави, зокрема: закону зумовленості податків обсягом суспільно необхідних функцій держави; закону відповідності податкової системи держави особливостям її соціально-економічної і політичної систем; закону відповідності форм оподаткування рівню розвитку фіскальних інститутів, податкової техніки і технологій, що характеризує внутрішню умову самозбереження податкової системи як цілісності [2, 32].

Метою дослідження є обґрунтування наукових підходів щодо визначення суті податкової безпеки на основі вивчення основних характеристик, у контексті забезпечення її на рівні держави та платників податків.

Існуючі визначення дефініції "податкова безпека" демонструють розбіжність поглядів, пов'язану з тим, що автори наділяють досліджуване поняття наступними визначальними ознаками (табл. 1): можливість, гармонійність, захищеність, гарантованість, оптимальність, забезпеченість, спрямованість, запобігання, виявлення, попередження, ефективність, своєчасність, стабільність, збалансованість тощо.

Зазначене характеризує складність досліджуваного поняття, оскільки з одного боку податкова безпека характеризує певний стан, що забезпечує захист інтересів платників податків та суб'єктів, що задіяні у розподілі ВВП через механізм оподаткування; з другого – це певна властивість системи, що здатна забезпечити своєчасність виконання податковою системою своїх функцій та адекватність її реагувати на зміни податкової політики держави під впливом групи чинників; з третього – здатність протистояти ризикам та небезпекам, оптимізувати, а за окремих умов мінімізувати

їх вплив на усіх учасників податкових відносин. У зв'язку із цим проблема єдиного підходу до трактування змісту податкової безпеки досі не досягнута.

Науковці О. Баранецька, В. Мартинюк, Л. Максимов, Н. Костіна, М. Скворцова, І. Комарницький, І. Франів, О. Грачов акцентують увагу на тому, що "особливе місце в системі національних інтересів посідають фіскальні інтереси, оскільки реалізація спрямувань на демократичні ринкові перетворення значною мірою залежить від забезпечення ефективного функціонування бюджетної та податкової сфери" [7, 84]. На їх думку податкова безпека спричиняє значний вплив на ефективність саме бюджетної політики, оскільки через стимулювання ділової активності суб'єктів господарювання визначає рівень та структуру податкових надходжень і, відповідно, її розглядають як оптимальний механізм наповнення бюджетів різних рівнів фінансовими ресурсами.

Проте, на нашу думку, розгляд цього важливого поняття у зазначеному контексті не враховує того, що податкова безпека, як невід'ємна і водночас взаємопов'язана складова фінансової системи, здатна подолати протиріччя, що виникають внаслідок перерозподілу частини фінансових ресурсів між суб'єктами суспільного відтворення за умови оптимізації їх податкового навантаження і, навпаки, загострити їх через надмірне фіскальне спрямування податкової системи. Внаслідок цього формуються податкові загрози, які негативно впливають на податкову безпеку усіх рівнів, а тому її вплив на економічні процеси може бути як активізуючий, так і стримуючий.

Лише окремі дослідження вітчизняних та іноземних науковців присвячені податковій безпеці як самостійній складовій фінансової безпеки держави і доводять її визначальне значення в економічному розвитку та фінансовій системі (В. Коробов, Є. Мед-

**Морфологічний аналіз визначення дефініції “податкова безпека”
у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі**

Автор і джерело	Трактування суті “податкова безпека”
А. Цвилий-Букланова [3, 15]	Підсистема національної безпеки держави – це стан податкової системи, за якого забезпечується гарантований захист і гармонійний розвиток всієї податкової системи держави, можливість податкових інструментів захищати національні інтереси держави, підтримувати соціально-економічну стабільність суспільства, а також формувати достатньо фінансових ресурсів для держави і місцевого управління, успішне протистояння існуючим загрозам податкової системи.
В. Іщенко [4, 36]	Частина фінансової безпеки держави, яка визначається наявністю сформованої податкової системи, оптимальним рівнем оподаткування, що забезпечує достатнє наповнення за рахунок податкових надходжень дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функцій, а також забезпечує розвиток реального сектору економіки та соціальний захист населення.
І. Темофєєва [5, 24]	Стан податкової системи, за якого забезпечується гарантування захисту податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз.
Ю. Іванов, Ю. Бережна [6, 9]	Інтегрована підсистема економічної безпеки, яка впливає на фінансове забезпечення всіх її складових: інноваційно-технологічної, інвестиційної, енергетичної, сировинно-ресурсної, продовольчої, соціальної, експортної, імпортової та міжнародно-інтеграційної безпеки.
Д. Тихонов [8, 98]	Стан економіки та інститутів влади, який забезпечує гарантоване надходження податкових платежів до бюджету, захист національних інтересів, соціальну спрямованість податкової політики, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів.
В. Коробов [9, 6–9]	Спосіб забезпечення права держави на податкові доходи, характеризує стійкість її наповнення податковими платежами.
И. Кучеров [10, 63]	Стан податкової системи, за якого забезпечується безперервне та достатнє фінансування держави і муніципальних утворень за допомогою справляння податків і зборів навіть за наявності у неї загроз і негативних впливів з боку порушників податкового законодавства.
Є. Медведкіна [11]	Визначається ефективністю податкової політики держави, яка має оптимально поєднувати фіскальні інтереси держави та індивідуальні, корпоративні інтереси платників податків.
И. Чурсина [12, 6]	Ресурсний фактор держави (можливість наповнення бюджету); інструмент впливу на економічні та соціальні процеси (впливає із регулюючої функції податків); чинник зворотного зв'язку і залежності держави від платників податків.
О. Баранецька, В. Мартинюк [7, 84]	Фіскальна безпека держави визначається ефективністю фіскальної політики, яка забезпечує реалізацію фіскальних інтересів держави як суспільного інституту і має задовольняти вказані інтереси на двох рівнях: необхідному та достатньому.
Ю. Полонська [13, 282]	Податкова безпека підприємства – це Комплексний захист від факторів зовнішнього та внутрішнього середовища системи податкового планування на підприємстві.
І. Кеменяш [14]	Податкова безпека підприємства (бізнесу) – це процес виявлення (знаходження), попередження і припинення загроз (фактів, явищ і дій), що можуть заподіяти матеріальний або моральний збиток бізнесу внаслідок виконання податкових платежів.

* Складено автором.

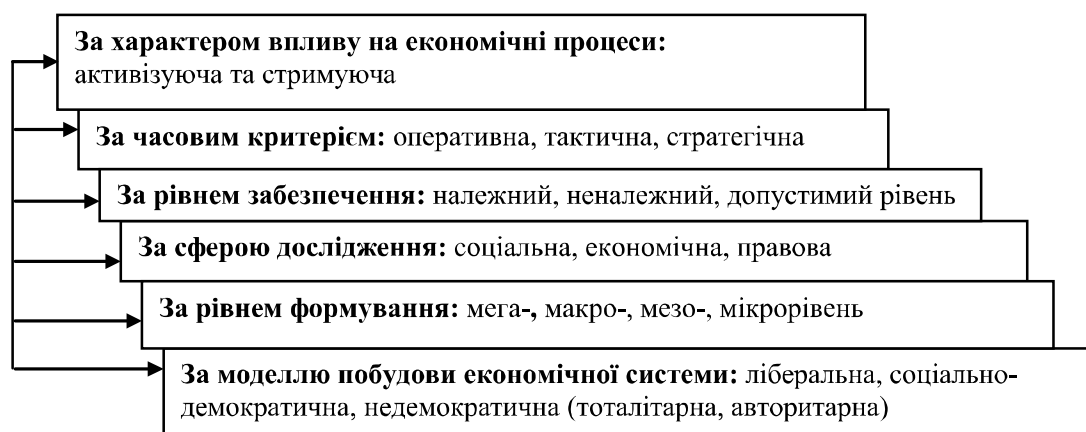
ведкіна, А. Сухоруков, І. Темофєєва, А. Цвілій-Букланова). Переважно їх праці присвячені розгляду податкової безпеки на рівні держави, суть якої полягає в ефективності податкової політики, яка має оптимально поєднувати фіскальні інтереси держави й інтереси платників податків. З позицій фіскальної достатності проблема податкової безпеки зводиться до забезпечення держави таким обсягом податкових надходжень, який є оптимально необхідним для виконання державою функцій згідно з вимогами проголошеної економічної доктрини [11].

У праці І. Темофєєвої ґрунтовно розглянуто зміст податкової безпеки та місце в економічній і фінансовій безпеці держави. Доктринальне поняття податкової безпеки, на думку автора, має консолідувати податкові інтереси як представників держави, так і представників бізнесу, громадських організацій, а також кожного окремого громадянина. Тому суб'єктний склад податкової безпеки представлений інтересами бізнесу, суспільства, держави, що співвідноситься з національною безпекою як частина до цілого, як підсистема національної економічної безпеки. Визначення суб'єктного складу концепції податкової безпеки дозволяє уточнити й розширити її в термінологічних категоріях такими поняттями, як "податкова безпека

суспільства", "податкова безпека бізнесу", "податкова безпека держави" [5, 24].

Результати аналізу наукової літератури дають підстави для висновків, що всебічно розглядати податкову безпеку необхідно через вивчення її типів, видів, моделей побудови, рівня та сфери функціонування, напряму та ступеня забезпечення, часу реалізації та виміру. Такий підхід дав можливість класифікувати податкову безпеку за відповідними напрямками дослідження, що дозволило більш ґрунтовно охарактеризувати її економічний зміст та прикладні аспекти формування (рис. 1).

Беззаперечним є те, що сукупність соціально-політичних цілей будь-якої держави виявляється через її економічний вплив на суспільні відносини суб'єктів господарської діяльності, які володіють різною соціальною цінністю і вимагають відповідного забезпечення податкової безпеки через формування різноманітних варіантів таких взаємовідносин. Відповідно до цього І. Темофєєва запропонувала наступні моделі податкової безпеки залежно від побудови економічної системи держави: ліберальна – мінімізація участі держави у фінансуванні соціальних програм, пріоритетне розширення бізнесу, забезпечення податкової безпеки бізнесу, пріоритетність політики

Рис. 1. Класифікація податкової безпеки за напрямками її дослідження

* Побудовано автором.

економічного розвитку над соціальними програмами; соціал-демократична – забезпечення належного рівня податкової безпеки держави та суспільства шляхом зниження соціальної напруги між багатими і бідними членами суспільства через високий рівень оподаткування перших, реальну соціальну підтримку громадян, державне фінансування соціальних програм, одночасне поєднання правових та інфраструктурних методів забезпечення податкової безпеки; тоталітарна (недемократична, авторитарна) – використання імперативних методів, максимізація податків шляхом диктатури задля відновлення економічного потенціалу держави та подолання кризи, переважання інтересів держави над інтересами суспільства [5, 25–26].

Варто зазначити, що саме форма розвитку економіки та суспільства зокрема й визначає складність досліджуваного поняття, різнобічність якого полягає в тому, що податкова безпека характеризується водночас правовим, соціальним та економічним характером. Це обумовлює необхідність забезпечення належного рівня податкової безпеки шляхом впорядкування напрямів податкової політики держави, регіонів та господарюючих суб'єктів, враховуючи тісноту взаємозв'язку із загальною фінансово-економічною, соціальною політикою через їх правове регламентування.

В економічному аспекті податкову безпеку характеризують як постійне, однак динамічно мінливе явище, яке відображає ступінь і характер наповненості фінансовими ресурсами бюджетів різного рівня, що залежить від темпів розвитку економіки, приросту ВВП, рівня інфляції та ступеня податкового навантаження господарюючих суб'єктів, задіяних у суспільному відтворенні. З цього приводу дуже часто у фінансовій теорії розглядається фіскальна або економічна ефективність податків та систе-

ми оподаткування, які й визначають рівень ефективності податкової безпеки.

У згаданому вище контексті ефективність – це співвідношення результатів і витрат. Однак навіть із такого початкового визначення вже виникає суперечність, що вважати результатом, а що витратами. Це зумовлено двоїстістю природи оподаткування, коли держава має мобілізувати достатній у її розумінні обсяг податків та зборів, щоб забезпечити виконання її функцій. Далі цю величину можна порівняти з витратами на збір податків, і якщо сума витрат виявилася низькою порівняно із сумою зібраних податків, то справляння податків можна вважати ефективним. Проте це лише один бік проблеми. Якщо у розумінні платників зібрана сума податків виявиться великою, то це може викликати стримування підприємницької та інвестиційної активності, перехід бізнесу у тінь, що призведе до скорочення обсягів зібраних податків. У такому випадку систему оподаткування не можна вважати ефективною [4, 38], а за таких умов податкову безпеку – безпечною для суб'єктів податкової системи.

У правовому контексті податкову безпеку варто розглядати як спосіб регулювання податкової системи шляхом створення умов справедливого оподаткування суб'єктів суспільного відтворення та декларування цих умов у законодавчих актах. При цьому регламентовані положення – це не лише ідея, а практичний інструмент реалізації окремих програм, що забезпечує “по-перше, фактичну відсутність можливостей спрямування фінансових потоків в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по-друге, до мінімуму знижують можливості зловживання фінансовими ресурсами” [15, 304].

Однак в умовах постійної політико-економічної кризи, важко запобігати зазначеним зловживанням, оскільки законодавство України у сфері оподаткування характеризується

економічно необґрунтованими розбіжностями та складністю. Це стосується суперечностей податкового та бухгалтерського обліку, різностороннього трактування порядку віднесення витрат та доходів на об'єкт оподаткування, нечіткістю схем розрахунку фінансового результату, податку на прибуток, єдиного соціального внеску, ПДВ тощо.

Із соціального погляду податкову безпеку варто розглядати як захищеність балансу інтересів держави, суб'єктів господарювання та населення внаслідок раціонального оподаткування та надання податкових пільг, справляння податків та оптимального перерозподілу податкових надходжень між усіма суб'єктами фінансової системи, формування ефективної податкової культури та дисципліни, що забезпечує належний рівень їх податкової безпеки.

Динамічний розвиток економіки, суспільства та раціональність управління бюджетними ресурсами визначаються особливостями формування податкової безпеки держави, що має задовольняти інтереси суспільства, економічних агентів та держави на достатньому чи належному рівні за умови функціонування раціональної податкової системи.

Держава, як суб'єкт системи оподаткування, для забезпечення ефективної податкової безпеки, повинна постійно здійснювати регулювання і стимулювання економіки шляхом оптимізації рівня оподаткування суб'єктів господарювання та населення, що несуть податкову відповідальність за порушення податкового законодавства, чим і визначають власний рівень податкової безпеки.

Зазначене визначає необхідність у здійсненні комплексного дослідження податкової безпеки через ієрархічність її формування та функціонування. З цього приводу варто погодитись із думкою К. Кочеткової та О. Литвинова, які стверджують, що "сьогодні існують всі підстави говорити про багато-

рівневу систему податкової безпеки на рівні держави, окремих регіонів, підприємств, а також окремої особи. Це означає, що з податковою системою пов'язані інтереси не тільки суспільства і держави, але й усіх громадян, груп населення, підприємств і організацій. Надання державою членам суспільства суспільних благ і послуг, пов'язаних зі створенням нових робочих місць, підтримкою загальної зайнятості, соціальним забезпеченням і соціальним захистом, а також їх кількість і якість практично повністю залежать від масштабів податкового потенціалу країни. Податки і податкова політика повинні сприяти забезпеченню розвитку економіки, фінансової системи і фінансових відносин у країні і регіонах для того, щоб були сформовані необхідні фінансові умови та ресурси для соціально-економічного розвитку держави і її регіонів" [16].

Саме тому серед наукових праць найбільше уваги присвячено розгляду податкової безпеки на рівнях її формування: мікро-, мезо-, макро- та мегарівень. Через призму мікрорівня податкова безпека розглядається на рівні суб'єкта господарювання або індивідуальної особистості; мезорівня – з точки зору регіону чи окремих територій; макрорівня – держави; мегарівень визначає забезпеченість податкової безпеки держави як складової міжнародної податкової безпеки. Серед прихильників такого напряму дослідження варто відзначити праці В. Альошин, Ю. Бережної, Ю. Іванова, В. Овчинникова, І. Темофєєвої, Е. Челишева тощо.

Якщо розглядати податкову безпеку на мікрорівні (суб'єкта господарювання), серед науковців переважає думка, що вона виступає одним із вагомих елементів податкового планування, котре спрямоване на забезпечення безпеки податкових проектів та ризиків пов'язаних із ними (Полонська Ю., Грачов О., Загородній А., Єлисеєв А.). При цьому податкову безпеку підприємства розглядають у

широкому розумінні, що “включає в себе технічний захист інформації, соціальну складову, а на етапі вибору оптимального рішення в податковому плануванні податкова безпека виступає важливим критерієм оцінювання та вибору” [13, 280].

Серед науковців домінує спільне розуміння економічної природи податкової безпеки, а саме: це відповідний стан податкової системи, якому властиві стійкість, системність і стабільність всіх її складових; передбачає здатність задовольняти і захищати інтереси усіх учасників податкової системи, протистояти загрозам як зовнішнього, так і внутрішнього впливу; можливість забезпечення максимально повного використання податкового потенціалу держави з урахуванням інтересів суб'єктів оподаткування; результативне застосування переваг національної податкової системи в глобалізаційних умовах її функціонування.

Заслуговує на увагу комплексне дослідження К. С. Котьонова, який стверджує, що створені державою умови оподаткування та дотримання підприємством податкової дисципліни формують певний рівень податкової безпеки. Задля більш детального визначення ролі податкової безпеки в економічному вирівнюванні підприємств, на думку автора, доцільно розглядати сутність податкової безпеки у двох аспектах [17]: зовнішньому, суть якого полягає в тому, що стан оподаткування в країні, за якого забезпечується гармонізація інтересів платників і держави шляхом установаження обґрунтованих податків, забезпечення чіткості порядку їх стягнення на базі досконалого податкового законодавства за умови наявності рівня справедливості оподаткування; внутрішньому, який ґрунтується на тому, що фінансово-економічний стан платника податків, котрий забезпечує мінімізацію податкових ризиків шляхом дотримання податкової дисципліни (вчасно й у повному обсязі сплачуються по-

датки), за умови забезпечення захисту платників податків із боку держави.

З метою комплексного дослідження та удосконалення сучасного розуміння економічної природи податкової безпеки, ми застосували підхід, що полягає у можливості вивчення податкової безпеки, як явища, через якісне обґрунтування системи “загрози-ризик-інтереси-захист” (threats-risks-interests-defence – TRID-підхід).

TRID-підхід дозволяє більш повно визначити суть, зміст та економічну природу податкової безпеки, мету, завдання, методи та принципи формування, якісну і кількісну характеристику впливу на усіх рівнях функціонування та можливість її зміни за визначених умов. При цьому вартим уваги є дуалістичність зазначеного підходу, оскільки держава (як уособлення суб'єкта справляння податків) та платники податків (як суб'єкти податкової системи та одночасно об'єкти, на які спрямована дія механізму оподаткування) мають різні інтереси та відповідно потребують застосування різних методів і форм захисту від існуючих загроз та можливих ризиків (табл. 2).

Податкова безпека, як об'єктивне явище, характеризує можливість збереження суб'єктами податкової системи результатів своєї діяльності й усвідомлення, що ці результати формуються під впливом зовнішніх і внутрішніх загроз та підлягають ризикам. Основна роль держави полягає у мінімізації податкових ризиків шляхом уникнення ситуацій, що фактично створюють загрози податковій безпеці суб'єктів господарювання, особистості національної економіки зокрема.

Таким чином, при забезпеченні та підтримці високого соціально-економічного рівня життя не можна не враховувати існуючі податкові проблеми, зумовлені фінансово-імперативною неадекватністю держави щодо платників податків, які підштовхують до виникнення деструктивних факторів та

**Дуалістична модель основних характеристик податкової безпеки
із застосуванням TRID-підходу***

ЗАГРОЗИ (THREATS)		РИЗИКИ (RISKS)	
Держава	– низький рівень податкової культури; – податкова корупція; – ухилення від оподаткування; – надмірні витрати на утримання державного податкового апарату; – необґрунтовані розбіжності у чинному податковому законодавстві; – змінність податкової політики; – зростання податкового боргу; – нераціональність використання податків		– недоотримання доходів бюджетів різних рівнів внаслідок скорочення податкових платежів; – обмеженість виконання своїх функцій державою; – постійне зростання бюджетного дефіциту, розриву між доходами та видатками; – скорочення фінансування державних програм; – зростання фіскальних злочинів і зловживань
Платник податків	– нерівномірний та необґрунтований розподіл податкового тягаря між суб'єктами господарювання; – висока частка господарюючих суб'єктів, які функціонують у тіні; – відтік національного капіталу в економіку зарубіжних країн; – надмірне втручання в господарську діяльність підприємств контролюючих державних органів		– збільшення податкового тиску, а відтак, зростання і податкових зобов'язань; – можливість донарахувань і необґрунтованих платежів та штрафів за ненавмисне порушення законодавства; – помилки та недоліки при складанні податкової звітності, плануванні та організації господарської діяльності, бізнес-проектуванні; – можливість потенційного банкрутства
ІНТЕРЕСИ (INTERESTS)		ЗАХИСТ (DEFENCE)	
Держава	– своєчасність та повнота податкових надходжень; – збалансованість інтересів між суб'єктами фінансової системи внаслідок розподілу ВВП; – забезпечення ефективності функціонування податкової та бюджетної системи; – стимулювання розвитку бізнесу, пріоритетних напрямів економіки		– реалізація механізму оподаткування шляхом стабілізації чинного законодавства, що його регулює; – створення належних умов ведення бізнесу та його оптимального оподаткування; – формування обґрунтованих податкових пільг та кількості податкових зборів; – спрощення процедури адміністрування податків
Платник податків	– можливість виконання обов'язку громадян, суб'єктів господарювання сплачувати своєчасно та в повному обсязі податки та збори; – отримання достатньо ресурсів для фінансування життєдіяльності господарюючими суб'єктами та громадянами, внаслідок справедливого розподілу ВВП; – формування економічної справедливості та свідомості між учасниками оподаткування та споживачами товарів, робіт, послуг		– компетентність податкових працівників та можливість проводити фахову роз'яснювальну роботу серед платників податків; – прозорість та спрощення податкового обліку для господарюючих суб'єктів; – можливість справедливого вирішення спорів між платниками податків та органами їх справляння; – зменшення кількості податкових перевірок

* Складено автором.

загроз у податковій системі, тривожну динаміку вирішення податкових спорів та податкових правопорушень, інтеграцію економіки в міжнародний податковий простір [5, 25].

При цьому податкові ризики варто розглядати різнобічно, адже рівень податкової безпеки та ризики, пов'язані із нею, мають одночасно соціальні, структурні, регіональні (територіальні) та кримінальні загрози як для національної, так і фінансової безпеки зокрема.

Синтезуючи проведені дослідження та опираючись на запропонований TRID-підхід, ми дійшли висновку, що під податковою безпекою необхідно розуміти такий стан податкової системи, який визначає гармонізацію процесу оподаткування та справляння податків за умови ефективного управління ризиками і загрозами, що виникають у податковій сфері, шляхом вжиття необхідних заходів з боку виконавчих органів для задоволення інтересів держави,

суспільства та платників податків (суб'єктів господарювання, організацій, населення).

Податкова безпека, як невід'ємна частина фінансової безпеки суспільства, є сполучною ланкою між економікою і бюджетною системою, забезпечує ефективність перерозподілу коштів між господарюючими суб'єктами, фізичними особами і державою та виконує наступні функції: фіскально орієнтовану, соціально забезпечуючу, регулюючу, регламентуючу та стимулюючу.

Література

1. Про заходи щодо забезпечення ефективності реалізації Програми економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 21 грудня 2010 року № 1154/2010. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія та практика становлення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.04.01. – К., 2002. – 32 с.
3. Цвилий-Букланова А. А. Налоговый контроль в системе обеспечения налоговой безопасности государства: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юр. наук.: спец. 12.00.14 – “Административное право, финансовое право, информационное право”. – Челябинск, 2011. – 32 с.
4. Іщенко В. В. Податкова складова фінансової безпеки держави // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 37. – С. 35–40.
5. Темофеева И. Ю. Налоговая безопасность государства, бизнеса и общества: концепция и методология: автореф. дис. на соискание ученой степени док. эк. наук.: спец. 12.00.14 – “Экономика и управление народным хозяйством (по отраслям и сферам деятельности, в т. ч. экономическая безопасность)”. – М., 2011. – 53 с.
6. Іванов Ю. Б., Бережна Ю. В. Податкова безпека: сутність та умови забезпечення // Економіка розвитку. – 2010. – № 2(54). – С. 9–11.
7. Баранецька О., Мартинюк В. Національні інтереси України в сфері фіскальної безпеки // Наука молода. – 2008. – № 9. – С. 83–87.
8. Тихонов Д. Н. Основы налоговой безопасности. – М.: Аналитика-Пресс, 2002. – 224 с.
9. Коробов В. В. Финансовая безопасность в системе государственного финансового контроля: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. эк. наук.: спец. 08.00.10 “Финансы, денежное обращение и кредит”. – Иванов, 2010. – 18 с.
10. Кучеров И. И. Налоговое право России: Курс лекций. – М.: Учебно-консультационный центр “ЮрИнфоР”, 2001. – 360 с.
11. Медведкіна Є. О. Теоретико-методологічні засади забезпечення фінансової безпеки національних економік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2011_1/tom1T/249.pdf.
12. Чурсина И. Влияние теневой экономики на налоговую составляющую экономической безопасности: автореф. ... канд. экон. наук. – М., 2009. – С. 24.
13. Полонська Ю. М. Організаційне забезпечення системи підтримки прийняття управлінських рішень у податковому плануванні за критерієм податкової безпеки // Комунальне господарство міст. – 2011. – № 100. – С. 277–284.
14. Кеменяш І. Г. Проблеми податкової безпеки підприємницької діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NMIW_2008/Economics/28255.doc.htm.
15. Фінанси: Підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.; За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
16. Кочеткова К. Ю., Литвинов О. І. Проблеми податкової безпеки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/76625.doc.htm.
17. Котеньова К. С. Вплив податкової безпеки на економічну нерівність підприємства // Торгівля і ринок України: темат. зб. наук. пр. – Вип. 31. – Т. 2 / Голов. ред. О. О. Шубін. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – С. 252–257.